

Forvaltningen av Statens pensjonsfond 2009 – Høringsuttalelse

Forum for utvikling og miljø (ForUM) og Framtiden i våre hender (FIVH) takker for anledningen til å komme med innspill i høringen av stortingsmelding 10 (2009-2010) om forvaltningen av Statens pensjonsfond.

Aktivt eierskap – Åpenhet og demokratisk kontroll

Åpenhet om forvaltningen av SPU har hatt en positiv utvikling når det gjelder Norges Banks rapportering om eierskapsutøvelsen, og NBIM skal ha ros for å offentliggjøre sine stemmegivninger på generalforsamlingene til selskapene. Likevel mener vi NBIM kan være adskillig mer åpne om den direkte kontakten med porteføljeselskapene og hvilke forhold de vurderer i disse. Offentligheten bør med letthet finne informasjon om selskapenes struktur, eierforhold, skatteinnbetalinger etc. slik land-til-land rapporteringsformatet beskriver. Det er også viktig for sivilsamfunnet å *få innblikk i hvilke forhold som tillegges vekt* når anbefalinger og beslutninger i det aktive eierskapet formes. Dette er nødvendig kunnskap for å kunne delta i en diskusjon rundt vurderingskriteriene. Videre vil en *kunngjøring av Etikkrådets vurderinger*, der dette er aktuelt, gjøre at andre investorer som ønsker å opptre etisk forsvarlig, kan dra nytte av disse.

Norges Bank sier at klima er et satsingsfelt for aktivt eierskap, men har lite å vise til i årsrapporten. Mens andre investorgrupper går ut med overvåkingslister og åpen kritikk mot selskaper som mangler klimaprofil, vil ikke banken uttale seg om hva de gjør overfor de samme selskapene. De svenske Ap-fondene er en modell til etterfølgelse. I sin årsrapport¹ er de åpne om hvem de har dialog med, om hva dialogen dreier seg om og om hvor langt de har kommet i dialogen. Dette bør fremkomme også i årsrapporten fra Norges Bank.

Vi vil foreslå at Finanskomiteen ber regjeringen:

- Pålegge Norges Bank å informere langt mer detaljert enn i dag om hvordan det aktive eierskapet utøves, for eksempel slik som det gjøres i de svenske Ap-fondene.

Ansvarlige investeringer – Bruk av lukkede jurisdiksjoner ("skatteparadis").

Meldingen omtaler utviklingen av forventningsdokumenter på barns rettigheter, klimaendring og vannforvaltning, men *vi etterlyser forventningsdokumentet om selskapers åpenhet og rapportering om betalingsstrømmer*, som Norges Bank i Innst. S. nr. 277 (2008–2009) ble bedt om å utarbeide, og som Finanskomiteen i sine merknader ønsket velkommen. Sivilsamfunnsorganisasjoner har ikke så langt blitt involvert i utarbeidningen av dette viktige dokumentet, som kan bidra til at investorer som Statens pensjonsfond – Utland setter nye standarder som motvirker selskapers bruk av lukkede jurisdiksjoner til å skjule verdier og kapitalstrømmer.

Vi vil foreslå at Finanskomiteen ber regjeringen:

- Sørge for at Norges Bank innen neste års forvaltningsmelding utarbeider et forventningsdokument også på temaet bruk av lukkede jurisdiksjoner, men det som siktemål å avvike SPUs investeringer via skatteparadis. Sivilsamfunnsorganisasjoner må konsulteres i utviklingen av et slikt forventningsdokument.

¹ http://www.ap4.se/upload/Etikr%C3%A5det/Etikradet_Arsrapport_2009_svensk.pdf

Ansvarlige investeringer – Positiv utvelgelse og miljøinvesteringsprogrammet

Ansvarligheten i forvaltningen av SPU er i dag primært basert på en reaktiv forvaltningsstrategi hvor etiske retningslinjer skal søke å hindre at fondet bidrar til direkte uetiske handlinger. Samtidig er en av de grunnleggende etiske forpliktelsene for fondet å respektere menneskerettighetene og bidra til bærekraftig utvikling. Vi mener at dersom man skal fylle denne forpliktelsen trengs det en proaktiv strategi, en *positiv filtrering*, hvor SPU søker å gjøre alternative investeringer i selskaper som gjør en aktiv og målbar innsats for å fremme de ikke-økonomiske målsetningene for fondet. Det er i dag åpnet for en slik filtrering med miljøinvesteringsprogrammet, men vi mener at dette bør utvides til å dekke også andre områder, og gradvis økes i omfang.

Vi er glade for at SPU nå får et miljøinvesteringsprogram, slik at våre framtidige pensjoner i større grad vil komme fra investeringer i klima- og miljøteknologi, og forhåpentligvis i mindre grad fra fossile investeringer. Samtidig er det verdt å minne om at de 2500 milliarder kronene som står i oljefondet har vi tjent på produsere fossil energi, og da er det fremdeles lite å investere 20 milliarder over en femårsperiode på klima- og miljøteknologi. Videre mener vi at "miljøfondet" bør inkludere investeringsobjekter som ligger utenfor dagens investeringsunivers. Her kan SPU lære av andre internasjonale pensjonsfond som har fått en del erfaringer med slike investeringer de siste årene².

Vi vil foreslå at Finanskomiteen ber regjeringen:

- Utvide bruken av positiv filtrering til andre områder enn miljø for å møte SPUs målsetning om å fremme økonomisk, økologisk og sosial bærekraftig utvikling.
- Øke omfanget av SPUs miljøinvesteringsprogram, og begynne å inkludere investeringsobjekter som ligger utenfor dagens investeringsunivers, for eksempel i form av grønne infrastrukturprosjekter i utviklingsland, unoterte selskaper, o.l.

Ansvarlige investeringer – Bruke uttrekksmekanismen for klimahensyn

Det er et tankekors at SPU gjør en stor del av sine investeringer i selskaper som er viktige pådrivere for fortsatt høye klimautslipp: Tre av de fem største enkeltpostene i aksjeporteføljen er oljeselskaper (Shell, BP og Total). Verdens største selskaper, målt i utslipp, er med, og verdens fossilverstinger, i form av kull- og oljeindustri, bilprodusenter o.s.v., utgjør også store poster i porteføljen. Ingen selskaper er i dag utestengt fra SPU på grunn av sin klimaprofil, og ingen står heller i fare for å bli kastet ut av denne grunn. Vi mener Stortinget bør be om at *uttrekksmekanismen skal kunne brukes* i forhold til investeringer i selskaper som medfører en uakseptabel risiko for å medvirke til å undergave det internasjonale klimasamarbeidet, eller på annen måte å unnlate å ta klimahensyn på alvor. Vi kjenner til at Storebrand i Norge utelukker selskaper med bakgrunn i klimahensyn.

For øvrig er vi positive til at SPU stiller seg bak forskningsprosjektet som ønsker å skaffe seg kunnskap om hvordan klimautfordringene kan påvirke SPUs investeringer på lang sikt. Vi ser frem til resultatene fra dette prosjektet, men vil likevel advare mot å la det bli en sovepute i arbeidet med å gjøre fondet til en etisk foregangsaktør på klimaområdet. Dette er nemlig langt fra tilfelle i dag.

Vi vil foreslå at Finanskomiteen ber regjeringen:

- Sørge for at SPU trekker seg ut selskaper som ikke møter klimautfordringen på en fremtidsrettet måte.

Kontaktpersoner:

ForUMs sekretariat: Ane Schjolden, Rådgiver, ane@forumfor.no, mobil 47 83 45 40
Framtiden i våre hender, Arild Hermstad, Leder, arild@framtiden.no, mobil: 980 367 62

² Se FIVH-rapport "Null utslipp for full pensjon", <http://www.framtiden.no/download-document/249-null-utslipp-for-full-pensjon.html>